Motion till riksdagen 1987/88:U534

av Maria Leissner m. fl. (fp)
om Västsahara

För 104 år sedan förklarades Västra Sahara för ett spanskt protektorat. Det spanska styret utvecklades så småningom till att bli mer och mer despotiskt, och det ökande motståndet mot ockupationen blev brutalt bemött. 1966 lovade dock Spanien västsaharierna självbestämmande efter påtryckningar från FN. Då tändes ett hopp som lever än i dag.

Spanien kom emellertid aldrig att infria sitt löfte. När Spanien hastigt drog sig ur området 1976 övertogs dess roll som kolonialmakt och ockupationsstyrka av Marocko, framför allt efter 1979 då Mauretanien helt drog sig ur konflikten. Kriget i Västra Sahara är sålunda ett av världens sista kolonialkrig. Det är hög tid att det självbestämmande som saharierna har förespeglats under så lång tid infrias.

Redan den FN delegation som under dåvarande svenska FN ambassadören Olof Rydbecks ledning besökte Västra Sahara 1975 kunde konstatera följande:

"Det stod klart för delegationen att det fanns ett överväldigande samtycke bland västsaharierna i området för oberoende och mot införlivande i något grannland."

Sedan dess har det internationella politiska och diplomatiska stödet för Västsahara och Polisario ökat kontinuerligt. Ett sjuttiotal stater erkänner nu den av Polisario utropade västsahariska republiken RASD. OAU ställer sig bakom Polisarios krav på självbestämmande för det västsahariska folket. Europaparlamentet har antagit en resolution som mycket klart tar ställning för en förhandlingslösning mellan Marocko och Polisario, och som stödjer FN:s medlingsarbete samt uppmanar medlemsstaterna att utöka sin humanitära hjälp till de västsahariska flyktingarna. FN-resolutioner antas med jämna mellanrum till stöd för Västsaharas oberoende och för folkomröstning och förhandlingar. Den senaste resolutionen antogs av generalförsamlingen utan några nejröster.

Sveriges har konsekvent stött FN-resolutionerna till stöd för ett fritt och oberoende Västsahara. Däremot har Sverige ännu inte funnits med bland förslagsställarna. Det vore naturligt att Sverige, i beaktande av vår principiella hållning i avkoloniseringsfrågor och små staters och folks rätt till fred och självbestämmande, återfinns som en av förslagsställarna av resolutionen nästa gång frågan aktualiseras i FN. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

FN har sedan lång tid tillbaka stött kraven på ett oberoende och självständigt Västra Sahara, och har i många resolutioner uppmanat parterna till

förhandlingar för att en folkomröstning skall kunna äga rum. Marocko har dock hittills inte kunnat acceptera att förhandla med Polisario, västsaharier-nas erkända företrädare. Det råder också oenighet mellan parterna om vil-ka som i så fall skulle delta i omröstningarna. Marocko menar att de ma-rockaner som flyttats in i Västra Sahara efter ockupationen skall delta, men dock inte de västsaharier som tvingades fly undan den marockanska in-vasionen 1975 och senare, och som nu lever i flyktingläger i sydvästra Alge-riet.

En ljusning i det låsta läget har dock kunnat skönjas under det sista året. I slutet av 1987 genomfördes ett besök i Västra Sahara av en teknisk kommis-sion från FN vars uppgift var att undersöka förutsättningarna för en folkom-röstning. Den tekniska missionen skall senare följas av en internationell kommission. FN:s generalsekreterare har uttalat sig positivt om möjlig-heterna att en folkomröstning kan komma att äga rum.

Dock gav den tekniska missionens besök olyckligtvis Marocko anledning att förstärka sin politik av förtryck i de ockuperade områdena. Tvångsvärv-ning av 2 000 sahariska ungdomar genomfördes för att undanröja något av risken med folkliga demonstrationer, marockanska medborgare flyttades in i Västsahara, godtyckliga arresteringar skedde och polisen och militären fick stora förstärkningar. Genom att sprida ut ett rykte om att missionen skulle anlända en viss dag lockades demonstranter ut på gatorna i förtid, varvid de snabbt arresterades och bortfördes. Antalet arresterade uppgår enligt uppgift till fler än hundra. Deras öde är okänt. Det vore därför an-geläget att Sverige med kraft tar avstånd från de marockanska övergreppen mot mänskliga rättigheter i de ockuperade områdena, samt på allt sätt söker utröna de arresterades öde och verka för deras frigivning. Detta bör riks-dagen ge regeringen till känna.

Det utdragna kriget är påfrestande inte minst för de som lever som flyk-tingar i lägren i den algeriska öknen. Trots stora svårigheter från början har flyktinglägren lyckats att skapa ett mycket väl fungerande samhälle. Med oerhört knappa resurser har saharierna förvånansvärt framgångsrikt be-kämpat problem som undernäring, analfabetism och barnadödlighet. Från att ha haft en barnadödlighet på 50% är den nu nera på 2%. För tio år se-dan var 90% av kvinnorna analfabeter. Nu är det knappast några kvinnor som inte kan läsa och skriva.

Men lägren är helt beroende av kontinuerlig hjälp utifrån. För några år sedan avbröt Libyen sin tidigare generösa livsmedelshjälp. Algeriet har sto-ra svårigheter att upprätthålla volymen på sitt bistånd. Dessutom växer be-folkningen i flyktinglägren: nu finns fyra tältstäder mot tre tidigare. Bas-ransonerna på livsmedel är mycket små: ett hekto mjöl per person och må-nad, ett och ett halvt kilo ris per person och månad. Risken är stor att framför allt barnen kommer i kläm. Undernäring bland barn har hittills kunnat hållas på låg nivå. Utsikterna för framtiden är dock sämre. Det är därför oerhört angeläget att Sverige kraftigt ökar sitt bistånd till flykting-lägren. Anslaget har de senaste åren legat stilla, trots att situationen i flyk-tinglägren nu är mer kritiskt än på längre. En miniminivå på svenskt bistånd till flyktinglägren vore 20 milj. kr. under nästa budgetår.

Enligt samstämmiga rapporter från besökare, privata såväl som officiella, har Polisario en mycket god effektivitet och ordning, och sättet att administrera lägren har skapat en stor respekt. Deras kapacitet att ta emot och förvalta bistånd är omvittnat god. Detta pekar mot att Polisario snarare borde få komma i åtnjutande av humanitärt bistånd, som till stor del skulle kunna riktas direkt till Polisario. Situationen i flyktinglägren är ingen oförutsägbar akut katastrof, utan flyktinglägren behöver ett något mer långsiktigt stöd. Förutsättningar för att stödja flyktinglägren via det humanitära biståndet bör skapas genom att anslaget för humanitärt bistånd utvidgas till att kunna användas även för Polisario och det västsahariska folket. Dessutom bör en mindre del av biståndet till flyktinglägren riktas direkt till Polisario, oavsett över vilket anslag det tas. Det torde stå utom fråga att Polisario har utomordentligt goda förutsättningar att själva administrera ett mer direkt bistånd.

Hemställan

Med hänvisning till ovanstående hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stöd till Polisarios kamp för Västra Saharas oberoende och självbestämmande,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stöd till FN:s fredsplan för Västra Sahara,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om väckandet av en FN-resolution angående Västra Sahara,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fördömande av de marockanska övergreppen i Västra Sahara,
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att minst 20 milj. kr. bör anslås i bistånd till västsahariernas flyktingläger,
6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att anslaget för humanitärt bistånd i Södra Afrika bör utvidgas till att även kunna utgå till Polisario och offren för kriget i Västra Sahara,
7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att en del av det bistånd som utgår till flyktinglägren bör ges direkt till Polisario.

Stockholm den 26 januari 1988

Maria Leissner (fp)
Charlotte Branting (fp) *Ingela Mårtensson (fp)*